

License Information

Study Notes (Biblica) (Swahili) is based on: Biblica Study Notes, [Biblica Inc.](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Study Notes (Biblica)

Matendo 1:1–11

Luka alianza kwa kumkumbusha Theofilo kuhusu kitabu cha kwanza alichandika. Injili ya Luka ilieleza hadithi ya maisha na kazi ya Yesu duniani.

Katika kitabu cha Matendo, Luka aliandika kuhusu kazi ya Roho Mtakatifu kupitia wafuasi wa Yesu. Yesu alitumia muda na wanafunzi wake baada ya kufufuka kutoka kwa wafu. Wanafunzi pia waliitwa mitume. Alikula nao na aliendelea kuwafundisha kwa siku 40.

Mitume hawakuelewa kikamilifu ufalme wa Mungu. Walidhani bado Yesu angeifanya Israeli kuwa taifa lenye nguvu tena. Maagizo ya mwisho ya Yesu kwao yalikuwa kusubiri hadi watakapokuwa wamebatizwa na Roho Mtakatifu. Alikuwa akizungumzia wakati ambapo angewatumia Roho Mtakatifu kwa wafuasi wake. Maisha yao yangebadilika kabisa wakati hili lingetokea. Wangekuwa na nguvu na uwezo waliouhitaji kuendelea kazi ya Yesu duniani. Wangesambaza ujumbe kuhusu Yesu katika maeneo ya karibu na mbali.

Wanafunzi walikuwa na Yesu kwenye Mlima wa Mizeituni. Kisha walimwona Yesu akiondoka duniani. Alienda kutawala kama Mfalme pamoja na Mungu huko mbinguni. Wale wanaume wawili waliovaa mavazi meupe walikuwa malaika. Waliwakumbusha mitume kuhusu kurudi kwa Yesu duniani siku za usoni. Hii ilikuwa habari njema ambayo ilipaswa kutangazwa kwa watu wote duniani ulimwenguni.

Matendo 1:12–26

Yesu alikuwa amechagua wanafunzi 12 kuwa wafuasi wake wa karibu zaidi (Luka 6:12–16). Hao walikuwa mitume 12.

Baada ya Yuda kujiua, walibaki mitume 11 pekee.

Petro alieleza wazi kwamba lazima kuwe na mitume 12 tena. Wote 12 walihitaji kufanya kazi na Yesu tangu mwanzo. Wote 12 walihitaji kumwona akiwa hai baada ya kufa. Wote 12 walihitaji kumwona akipaa kwenda mbinguni.

Ili kuchagua mtu wa kuchukua nafasi ya Yuda, mitume walitumia muda katika sala na kusoma neno la Mungu. Kisha wakapiga kura.

Hii ndiyo hadithi pekee katika Agano Jipya kuhusu wafuasi wa Yesu wakipiga kura. Nyakati nyingine viongozi wa kanisa walichaguliwa kwa njia nyingine.

Matendo 2:1–13

Yesu alikuwa ameahidi kutuma Roho Mtakatifu. Hii ilitokea wakati waumini walipokuwa pamoja kwa ajili ya Sikukuu ya Pentekoste.

Roho alipoja, kulikuwa na upepo wenye nguvu na miali ya moto ilionekana. Miali hiyo ilikaa juu ya kila muumini. Huu ulikuwa ubatizo wa Roho Mtakatifu ambao Yesu alikuwa ameahidi wanafunzi wake. Ilionyesha kwamba uwepo na nguvu za Roho zilikuwa pamoja nao.

Roho aliwafanya waweze kuzungumza lugha nyingine. Hizi zilikuwa lugha ambazo waumini hawakuweza kuzungumza hapo awali.

Watu kutoka mataifa mengi tofauti walikuwepo wakati hili lilipotokea. Baadhi ya watu walikuwa wamezaliwa Wayahudi. Wengine walikuwa wageni ambao walikuwa wamejiunga na watu wa Kiyahudi. Wote kwa pamoja walizungumza lugha nyingi tofauti. Hata hivyo, kila mmoja alisikia na kuelewa lugha yao wenyewe ikizungumzwa. Walishangazwa.

Hadithi katika Mwanzo sura ya 11 inazungumzia watu kuzungumza lugha tofauti. Hawakuweza kuelewana na walilazimika kuacha kufanya kazi na kuishi pamoja. Kilichotokea siku ya Pentekoste kilikuwa kinyume kabisa. Watu kutoka sehemu nyingi tofauti walikusanyika na waliweza kuelewana. Roho Mtakatifu alifanya hili liwezekane ili watu waweze kusikia habari njema kuhusu Yesu.

Matendo 2:14–41

Petro alielezea umati uliokuwa umechanganyikiwa kile kilichokuwa kinatokea. Manabii wa Agano la Kale walikuwa wamesema kuhusu wakati ambapo Roho Mtakatifu angeimiminwa.

Petro alitangaza kwamba wakati huu ulikuwa umefika. Mungu alikuwa ametuma Roho wake Mtakatifu. Na Mungu alikuwa ameokoa watu wake (watu wa Mungu) kutoka kwa maadui wa dhambi na kifo. Alifanya hivi kwa kumfufua Yesu kutoka kwa wafu.

Kifo cha Yesu kwenye msalaba na ufufuo wake ni jambo kuu katika ujumbe wa Petro. Petro alieleza wazi kwamba baadhi ya Wayahudi walihusika na kifo cha Yesu. Hata hivyo, wangeweza kusamehewa ikiwa wangegeuka kutoka dhambi zao na kutubu.

Wayahudi wengi walibatizwa kwa maji kwa jina la Yesu. Hii ilionyesha kwamba waliamini kuwa Yesu Kristo ni Bwana na Masihi.

Wale wanaoamini hili wanapokea zawadi ya Yesu ya Roho Mtakatifu. Roho wa Mungu hakukusudiwa kuwa kwa manabii na wafalme pekee. Roho ni kwa kila mtu. Roho ni kwa vijana na wazee na kwa wanaume na wanawake.

Matendo 2:42-47

Waumini waliwasikiliza mitume na kujifunza kutoka kwao.

Walishirikiana kila kitu walichomiliki na walijali mmoja kwa mwingine.

Jumuiya ilikuwa imejaa furaha.

Mungu aliheshimiwa na kusifiwa zaidi na zaidi watu walipoendelea kujiunga na jamii.

Matendo 3:1-10

Kwenye injili yake, Luka alirekodi hadithi nyingi kuhusu Yesu kuponya watu. Kulikuwa na nyakati Yesu aliponya watu kwa kusema maneno. Nyakati nyingine Yesu alizungumza na kumgusa mtu aliyemponya.

Petro alizungumza na kumgusa mtu katika hekalu ambaye hakuweza kutembea. Alifanya hivi kwa jina la Yesu. Yesu Masihi alikuwa akifanya kazi kupitia wanafunzi kuleta ufalme wa Mungu.

Matendo 3:11-26

Wakati yule ombaomba aliponywa, umati ulishtuka. Kwa Petro, ilikuwa nafasi ya kutangaza habari njema kuhusu Yesu.

Petro alieleza wazi kwamba Mungu wa Israeli alikuwa amemponya mtu ambaye hakuweza kutembea. Alifanya hivyo kupitia Petro na Yohana kwa sababu walikuwa na imani kwa Yesu Masihi.

Watu waliokuwa wakimsikiliza Petro walikuwa na hatia ya kumwua Yesu. Lakini Mungu alimfufua Yesu kutoka kwa wafu.

Mose, Samweli na manabii wengine walikuwa wamezungumza kuhusu mambo haya kabla hayajatokea.

Petro alisema kwamba Mungu hufanya kila kitu kipya. Alikuwa akizungumzia uumbaji mpya. Petro aliwasihi watu waache uovu na dhambi. Kisha wangeweza kupokea baraka za Yesu Masihi wao.

Matendo 4:1-22

Viongozi wa kidini walimpinga Petro na Yohana kama walivyompinga Yesu.

Mitume walidai kwamba Mungu angefufua watu kutoka kwa wafu. Hii ilianza na Yesu. Mafundisho haya yaliwakasirisha viongozi sana.

Walimuuliza Petro na Yohana kuhusu nguvu walizotumia kumponya yule ombaomba. Petro alitumia maneno kutoka Zaburi 118 kuelezea kuhusu Yesu. Viongozi hawakumkubali Yesu lakini walimuua. Hawakuamini kwamba alifufuka kutoka kwa wafu.

Petro alieleza kwamba ni Yesu pekee anayeweza kuokoa na kuponya watu. Roho Mtakatifu alimsaidia Petro kusema kwa ujasiri ukweli kuhusu Masihi. Petro alieleza kwamba mitume hawangeweza kuacha kuwaambia wengine kuhusu Yesu. Walipaswa kumtii Mungu badala ya viongozi wa kidini.

Viongozi walitaka kuwaadhibu mitume. Lakini kila mtu alijua kwamba wanafunzi walikuwa wamefanya muujiza.

Matendo 4:23-37

Petro, Yohana na waumini wengine walimwomba Mungu kama Mfalme wa kila kitu. Walitumia Maandiko kuwasaidia kuomba. Kupitia Roho Mtakatifu, waandishi wa Agano la Kale walikuwa wamesema maneno kutoka kwa Mungu.

Waumini walipokuwa wakisali, walikuwa waaminifu na wanyenyekevu na walijaa imani. Walimweleza Mungu matatizo waliyokabiliana nayo. Walimwamini Mungu kufanya miujiza na kazi kuu za uponyaji kupitia wao.

Baada ya sala yao, chumba walichokuwa ndani kilitikisika. Hii iliwakumbusha waumini kwamba Roho Mtakatifu alikuwa pamoja nao. Roho aliwapa ujasiri wa kufanya kazi ambayo Yesu alikuwa amewapa kufanya.

Kulikuwa na waumini zaidi ya 5,000 huko Yerusalemu wakati huo. Walikuwa wameunganishwa pamoja na imani yao kwa Yesu kama Bwana na Mfalme wao.

Yesu ni kiongozi anayehudumia wengine. Walifuata mfano wake wa kupenda na kuhudumia wengine. Walishirikiana kila walichokuwa nacho. Kila mtu alikuwa na kila kitu alichohitaji.

Neema ya Mungu iliwapa nguvu ya kuhudumiana kwa upendo.

Matendo 5:1-11

Anania na Safira walikuwa waumini ambao hawakuwa waaminifu. Walijifanya tu kushiriki. Badala ya kutoa kile walichoahidi, walibakiza pesa kwa ajili yao wenyewe. Waliadhibiwa kwa sababu walimdanganya Roho Mtakatifu. Adhabu ya dhambi yao ilikuwa kifo.

Kumfuata Yesu, watu lazima wageuke kutoka kwa dhambi. Kupitia Roho Mtakatifu, Mungu anaishi ndani ya watu wake na miongoni mwao. Kwa hivyo lazima wawe jamii takatifu. Wafuasi wa Yesu lazima wajulikane kwa maisha matakatifu.

Matendo 5:12-26

Mitume walifanya ishara na kuponya watu wengi. Miujiza hii ilionyesha kwamba kile mitume walifundisha kuhusu Yesu kilikuwa kweli.

Walihubiri kwa ujasiri kwamba Yesu Masihi alifufuka kutoka kwa wafu na yuko hai. Waumini walitenda njia mpya za kuishi ambazo Yesu aliwafundisha wafuasi wake.

Watu ambao hawakuwa waumini walizingatia ishara, mahubiri na njia za kuishi. Waumini wapya waliendelea kujiunga na jamii.

Hii iliwafanya viongozi wa kidini kuwa na hasira na wivu. Walikuwa wamejaribu sana kumzuia Yesu. Sasa walikuwa wanajaribu kuwazuia wafuasi wake.

Lakini Mungu alituma malaika kuwaweka mitume huru kutoka gerezani. Bwana alitaka ujumbe kuhusu maisha mapya katika Yesu usambae.

Matendo 5:27-42

Kuhani mkuu na Sanhedrini waliwakamata mitume tena. Walikasarika kwamba mitume waliwatuhumu kwa kumuua Yesu. Na hawakutaka mtu mwingine yeyote ajiunge na jumuiya ya waumini.

Petro aliwaeleza viongozi wa kidini habari njema. Yesu aliuawa msalabani. Mungu alimfufua kutoka kwa wafu. Kisha Mungu alimpa Yesu nafasi ya heshima karibu naye. Yote haya yalitoa fursa kwa

Israeli kugeuka kutoka kwa dhambi zao. Wangeweza kusamehewa na kupokea Roho Mtakatifu kutoka kwa Mungu.

Viongozi walikasarika sana kuhusu ujumbe wa Petro kiasi kwamba walitaka kuwaua mitume. Gamalieli aliwashauri Sanhedrini kuwaacha pekee yao. Ni Mungu pekee angeamua kama mipango ya wafuasi wa Yesu ingefaulu au kushindwa. Viongozi wa kidini hawakuwaua mitume lakini waliwapiga mijeledi. Mitume walihisi kuheshimiwa kuteseka kwa kuwa waaminifu kwa Yesu.

Matendo 6:1-7

Mitume 12 wa Yesu waliendelea kuomba na kufundisha neno la Mungu. Watu wengi zaidi walijiunga na jumuiya ya watu waliomwamini na kumtii Yesu.

Lakini walikumbana na matatizo walipojaribu kuishi pamoja kwa amani. Wajane kutoka kundi moja la watu walikuwa wakitendewa isivyo haki. Hilo lilipingana na jinsi Yesu alivyofundisha wafuasi wake kuishi. Aliwafundisha kuwatendea wengine kwa upendo na kutoa kwa ukarimu.

Mitume walihitaji kuendelea kuomba na kufanya kazi ya kufundisha neno la Mungu. Kwa hivyo, waumini waliwateua watumishi wengine katika jamii yao. Walihudumu kama mashemasi na walihakikisha kwamba kila mtu alitendewa haki. Walihakikisha kwamba kila mtu alipokea chakula walichohitaji.

Tatizo lilishughulikiwa kupitia maombi na hekima kutoka kwa Roho Mtakatifu. Pia lilishughulikiwa kupitia jamii kufanya kazi pamoja.

Kule Yerusalemu, wengi waliona jinsi waumini walivyoishi. Walisikia neno la Mungu likihubiriwa. Watu wengi zaidi walianza kumfuata Yesu. Hii ilijumuisha makuhani wengi.

Matendo 6:8-15

Viongozi wa kidini walimtendea Stefano kwa njia ile ile walivyomtendea Yesu.

Walimpinga Stefano na kubishana naye. Hawakuweza kumtega kwa maneno yake kwa sababu aliongea kwa hekima kutoka kwa Roho Mtakatifu. Kwa hiyo wakamkamata. Waongo walimshtaki kwa uongo kwa makosa.

Yesu alikuwa amewaonya wanafunzi wake kwamba hili lingewatokea (Luka 21:12-19). Stefano alibaki mwaminifu kwa Yesu alipokuwa akidhulumiwa.

Matendo 7:1-43

Stefano alijibu mashtaka dhidi yake. Alisimulia hadithi ya Israeli tangu mwanzo.

Mungu huchagua kufanya kazi kupitia watu. Alimchagua kufanya kazi kupitia ukoo wa Abrahamu katika mpango wake wa kuokoa ulimwengu. Mungu pia alichagua watu fulani kuwasaidia. Hata hivyo, watu kutoka ukoo wa Abrahamu mara nyingi walikataa kuwakubali wasaidizi ambao Mungu aliwapa.

Mmoja wa wale wasaidizi alikuwa Yusufu. Ndugu za Yusufu walimwonea wivu na walifanya kila wawezalo kumuumiza. Hata hivyo, Mungu alimtumia Yusufu kuokoa ukoo wa Abrahamu usife kwa sababu ya njaa.

Msaidizi mwingine ambaye Mungu aliwapa watu wake alikuwa Mose. Mwanzoni watu wa Israeli hawakumkubali au kumfuata. Hata hivyo, Mungu alimtumia Mose kuokoa ukoo wa Abrahamu kutokana na kuwa watumwa huko Misri.

Matendo 7:44-53

Kuelekea mwisho wa hotuba yake, Stefano alizungumza kuhusu hema takatifu ya Mungu na hekalu. Nyumba hizo za Mungu hazikukusudiwa kudumu milele.

Lakini Mungu haishi katika maeneo yaliyojengwa na wanadamu. Yesu alitangaza kwamba hekalu jipya ni mwili wake mwenyewe. Inajumuisha wote wanaomkubali na kumtii Yesu.

Stefano aliwashutumu Sanhedrini kwa jambo zito sana. Walikuwa kama watu wao wa zamani ambao walimtendea vibaya Yosefu na Mose. Hawakutii Sheria ya Mose. Hawakuwa sehemu ya hekalu jipya.

Mungu alikuwa amemtuma Yesu kuwaokoa. Badala ya kumkubali, viongozi wa Kiyahudi walimuua.

Matendo 7:54-60

Roho Mtakatifu alimuonyesha Stefano kitu katika ulimwengu wa mbinguni. Stefano aliona Mwana wa Adamu amesimama na kutawala kando ya Mungu. Yesu ni Mwana wa Adamu.

Stefano aliwaambia kila mtu alichokiona. Sanhedrini waliamini kwamba Stefano alikuwa anazungumza dhidi ya Mungu. Walikasirika sana kiasi kwamba walimuua.

Alipokufa, Stefano alifuata mfano wa Yesu alipokufa msalabani. Yesu aliamini maisha yake

kwa Mungu (Luka 23:46). Stefano alifanya vivyo hivyo. Alimwamini Yesu kutunza roho yake alipokufa.

Yesu aliomba Mungu awasamehe wale waliomuua (Luka 23:34). Stefano aliomba kwamba watesi wake wasamehewe. Katika maisha yake na katika kifo chake Stefano alikuwa mwaminifu kabisa kwa Bwana wake.

Matendo 8:1-8

Mitume walikuwa wakifanya kazi tu miongoni mwa Wayahudi huko Yerusalemu. Lakini Yesu alikuwa amesema kwamba wangeambia watu katika maeneo mengine kumhusu pia. Hii ilianza kutokea baada ya kifo cha Stefano.

Watu waliwatendea wafuasi wa Yesu vibaya sana. Mtu aliyeitwa Sauli pia aliitwa Paulo. Aliwaweka wafuasi wengi wa Yesu gerezani. Yesu alikuwa amewaonya wanafunzi wake kwamba hili lingetokea (Yohana 15:18-21).

Waumini wengi waliondoka Yerusalemu na kwenda kote Yudea na Samaria. Walishiriki habari njema kuhusu Yesu kila walikokwenda.

Filipo alihubiri kuhusu Yesu katika mji mmoja huko Samaria. Wayahudi na Wasamaria kwa kawaida walitendeanza kama maadui. Lakini ujumbe kuhusu Yesu uliwaleta pamoja. Yesu huleta uponyaji, uhuru na furaha kwa kila mtu anayemwamini.

Matendo 8:9-25

Kazi ya Filipo huko Samaria ilikuwa kutangaza habari njema za ufalme wa Mungu. Aliwafundisha watu kwamba Yesu ni Bwana na Masihi.

Roho Mtakatifu alimpa Filipo uwezo wa kuponya watu waliokuwa wagonjwa au walemavu. Waumini wa Samaria walijazwa na Roho Mtakatifu wakati Petro na Yohana walipowaombea.

Mchawi aliyeitwa Simoni alifikiri angeweza kutumia pesa kununua nguvu za Roho Mtakatifu. Alitaka kutumia nguvu hizo kwa manufaa yake mwenyewe. Petro na Yohana walimwambia kwamba hawezi kufanya hivyo. Roho Mtakatifu ni zawadi kutoka kwa Mungu. Wanadamu lazima wawe wanyenyekevu na kupokea zawadi za Mungu. Hawapaswi kujaribu kumdhibiti Mungu au kutumia nguvu za Mungu kama uchawi.

Matendo 8:26-40

Malaika alimwambia Filipo aende kusini mwa Yerusalemu. Habari njema kuhusu Yesu bado haikuwa imefika katika maeneo hayo.

Filipo alikutana na afisa wa Ethiopia. Afisa huyo alikuwa akisoma kutoka kitabu cha Isaya. Ilikuwa moja ya nyimbo kuhusu mtumishi wa Mungu ambaye aliteseka.

Afisa hakuielewa alichokuwa akisoma. Filipo alimfafanulia Maandiko na kumshirikisha habari njema kuhusu Yesu. Kiongozi wa Kiafrika aliamini neno la Mungu na akabatizwa. Alijawa na furaha alipokuwa akiendelea na safari yake ya kurudi nyumbani.

Kisha Roho Mtakatifu akamchukua Filipo kufanya kazi katika maeneo mengine.

Matendo 9:1-19

Sauli alikuwa amejitolea kumtumikia na kumtii Mungu. Aliamini kwa dhati mafundisho ya wazee wa Kiyahudi. Alikuwa mwaminifu kwa sheria za Kiyahudi na desturi za Kiyahudi.

Alikuwa anaamini kwamba Njia ya Yesu ilikuwa kinyume na Mungu. Kwa hiyo alijitahidi sana kuharibu wale waliomfuata Yesu. Sauli alifikiri kwamba alileta heshima kwa Mungu kwa kufanya hivyo. Lakini Yesu alikuwa na mipango mingine kwa Sauli. Ujumbe kuhusu Yesu ulipaswa kutangazwa kwa ulimwengu mzima. Yesu alimchagua Sauli kuwa sehemu ya kazi hii.

Yesu alimtokea Sauli alipokuwa akisafiri kwenda Dameski kufanya madhara kwa waumini huko. Sauli alishtuka aliposikia Yesu akizungumza naye. Sauli alipofushwa. Muumini aitwaye Anania aliweka mikono juu ya Sauli. Alieleza kilichotokea wakati Sauli alipomwona Yesu. Sauli aliweza kuona tena.

Sauli alielewa kitu kuhusu jinsi alivyompenda Mungu na alikuwa amejikwama wakfu kwa Mungu. Alipaswa kumpenda Yesu kiasi hicho na kuwa na ahadi hiyo kwa Yesu. Sauli huyu alikuwa mtu yule yule ambaye alitwa mtume Paulo baadaye katika Matendo. Alibatizwa kuonyesha kwamba aliamini Yesu ndiye Masihi.

Matendo 9:20-31

Maisha ya Sauli yalibadilika kabisa baada ya kumwona Yesu njiani kuelekea Dameski. Alijitolea kikamilifu kuwaambia kila mtu kuhusu Yesu.

Alihubiri katika masinagogi. Alitumia Maandiko kuonyesha Wayahudi kwamba Yesu ndiye Masiha. Watu walishangazwa na mabadiliko ya Sauli. Baadhi ya Wayahudi huko Dameski walipanga kumuua. Mateso ambayo Yesu alikuwa amezungumzia yalianza kwa Sauli.

Sauli alitoroka kwenda Yerusalemu lakini waumini huko walimwogopa. Barnaba aliwasaidia waumini kumwamini Sauli na kazi ambayo Yesu alikuwa amefanya katika maisha yake. Wakati maisha ya Sauli yalipokuwa hatari tena alilazimika kuondoka Yerusalemu.

Wakati huo huo, kanisa liliendelea kukua. Kulikuwa na waumini huko Yerusalemu na Yudea pamoja na kaskazini huko Galilaya na Samaria.

Matendo 9:32-43

Yesu alikuwa amewaambia wanafunzi kwamba wangependa kazi kama alivyofanya (Yohana 14:12-14). Yesu pia alikuwa ameahidi kwamba angefanya kile ambacho wanafunzi waliomba kwa jina lake. Hii ingemletea Mungu utukufu.

Luka alirekodi hadithi nyingi katika Matendo ili kuonyesha jinsi maneno ya Yesu yalivyotimia. Petro alitangaza kwamba Yesu angemponya mtu aitwaye Ainea. Aliponywa! Mwanamke aliyekufa aitwaye Tabitha alifufuliwa baada ya Petro kumwomba. Habari kuhusu miujiza hii ilisambaa.

Kutokana nao, watu wengi waligeuka kutoka dhambi zao. Walianza kumfuata Yesu kama Bwana wao. Mungu alitukuzwa kwa sababu ya kile mitume walifanya kwa jina la Yesu.

Matendo 10:1-16

Kornelio alikuwa Mpagani ambaye alimtumikia Mungu kwa kuomba na kusaidia watu wenye uhitaji. Hakujua habari za Yesu Masihi.

Kornelio alihitaji mtu wa kumwambia habari njema. Mungu alimtuma malaika kumwambia amwalike Petro nyumbani kwake. Kama mwamini Myahudi, Petro alijua historia ya Yesu. Hadi wakati huo waamini walikuwa wametowa ujumbe wa Yesu kwa wengine Wayahudi tu.

Mungu alimtuma Petro kwenye maono ili kumwandaa kushiriki habari njema kwa watu wa Mataifa. Mara tatu Petro aliona maono kuhusu wanyama ambao Wayahudi waliona kuwa ni najisi. Wanyama walishuka kutoka mbinguni na Petro aliamriwa kula. Amri hiyo ilikuwa kinyume na Sheria ya Mose. Kwa sababu hii, Petro alisema

hatakula wanyama hao. Petro alichanganyikiwa na maono hayo.

Matendo 10:17-33

Roho Mtakatifu alimuandaa Petro kukutana na askari na watumishi ambao Kornelio alikuwa ametuma. Mungu hakutaka Petro awaogope bali awasaidie.

Petro aliwakaribisha wanaume na aliwatendea vyema. Siku iliyofuata, Kornelio alimkaribisha Petro na wanaume waliokuwa pamoja naye nyumbani kwake.

Petro alieleza alichojifunza kutoka kwenye maono kuhusu wanyama wasio safi. Watu hawapaswi kutendewa kana kwamba wengine ni safi na wengine si safi. Mungu anakubali watu wote.

Kornelio alikuwa tayari kusikia habari njema kuhusu Yesu ambazo Petro alishiriki. Ingawa walitoka katika makundi tofauti ya watu, wanaume wote wawili walikuwa watumishi waaminifu waliomtii Mungu. Ujumbe kuhusu Yesu uliwaleta pamoja.

Matendo 10:34-48

Petro alizungumza kuhusu kazi ya Yesu na jinsi Yesu alivyowaweka watu huru kutoka kwa nguvu za shetani. Aliwaambia familia na marafiki wa Kornelio kuhusu kifo cha Yesu na jinsi Yesu alivyofufuka kutoka kwa wafu.

Alieleza kwamba Yesu ataleta hukumu ya Mungu kwa watu wote. Hii ilikuwa mara ya kwanza kwa Petro kuwaambia watu wa Mataifa kuhusu Yesu. Ilikuwa ni wakati muhimu sana.

Wakati Petro alipohubiri, Roho Mtakatifu alikuja kwa Wayahudi na Mataifa. Hii ilionyesha kuwa watu wote wanakaribishwa katika familia ya Mungu. Habari njema ni kwa kila mtu bila kujali familia au kundi wanakotoka.

Petro na waumini wengine Wayahudi walishangaa kwamba Mungu aliwapa Wagiriki Roho wake. Kisha waumini wapya Wagiriki walibatizwa.

Matendo 11:1-18

Waumini wa Kiyahudi huko Yerusalemu walidhani kwamba Petro alikuwa ameenda kinyume na maagizo ya Mungu. Walidhani hivi kwa sababu ya muda ambao Petro alitumia pamoja na Kornelio.

Petro alieleza kwamba hakuwa amempinga Mungu bali alikuwa amemtii. Petro alisimulia habari ya

maono yake na ya malaika aliyemzungumzia Kornelio. Alifafanua wazi kwamba kilichotokea katika nyumba ya Kornelio kilikuwa kazi ya Mungu.

Mungu alikuwa ametumia Petro kushiriki zawadi ya Roho Mtakatifu pamoja na Mataifa. Roho alikuja kwao kama alivyokuja kwa waumini wa Kiyahudi wakati wa Pentekoste. Waumini wa Kiyahudi waliokuwa wakimsikiliza Petro walishangazwa. Walimsifu Mungu kwa kile kilichotokea.

Walikuwa wanaanza kuelewa kwamba Yesu anaweza kuwaokoa wote kutoka kwa dhambi na kifo. Zawadi ya uzima wa Yesu ni kwa mataifa na watu wote. Hivyo ndivyo Yesu alivyo nuru kwa Mataifa. Manabii wa zamani walikuwa wamezungumzia hili. Lakini ilikuwa vigumu kwa Wayahudi kuelewa na kukubali.

Matendo 11:19-30

Baada ya kifo cha Stefano, waumini huko Yerusalemu walitendewa vibaya sana. Wengi walilazimika kuondoka. Walieneza ujumbe kuhusu Yesu miongoni mwa Wayahudi kaskazini zaidi ya Samaria na Galilaya.

Habari njema kuhusu Yesu zilifika katika miji na watu wapya. Zilifika kwa Wagiriki (Ugiriki) huko Antiokia nchini Siria. Watu wengi wa Mataifa huko waliamini ujumbe huo na kanisa likakua imara.

Barnaba na Sauli walitumia mwaka mmoja wakifundisha na kuwaongoza waamini hawa wa Kiyahudi na wa Mataifa. Yesu alikuwa amesema kwamba Sauli angewaambia watu wa Mataifa kumhusu yeye. Antiokia ndipo alipoanza kufanya hivyo. Pia ndipo watu walipoanza kutumia jina Wakristo kwa mara ya kwanza. Jina hili lilijumuisha waamini wa Kiyahudi na wa Mataifa.

Wakristo huko Antiokia walisikia kwamba waamini wa Kiyahudi huko Yerusalemu hawakuwa na chakula cha kutosha. Walituma zawadi kuwasaidia. Wote walikuwa sehemu ya familia ya Mungu. Walitendeanza kama ndugu na dada.

Matendo 12:1-17

Waumini waliokuwa wakishiriki kwa kueneza habari njema kuhusu Yesu huko Yerusalemu walikabiliwa na hatari. Walitendewa vibaya na kuwekwa gereza. Wengine waliuawa. Hii ilimtokea Yakobo mtume.

Mfalme Herode Agripa I alimkamata Yakobo na kumuua wakati wa Sikukuu ya Pasaka. Yesu pia alikufa wakati wa sikukuu hiyo. Baadhi ya

Wayahudi walifurahi Yakobo alipouawa. Kwa hivyo Herode alimkamata Petro na alipanga kumuua pia. Lakini Mungu alituma malaika kumwokoa Petro kutoka gerezeni.

Roda alikuwa muumini ambaye alifanya kazi kama mtumishi. Alifurahi sana kwamba Petero aliachiliwa huru. Katika furaha yake alisahau kumruhusu kuingia ndani ya nyumba ambapo waumini walikuwa wamekusanyika. Waumini walishangazwa na jinsi Mungu alivyokuwa amejibu maombi yao kwa ajili ya Petro. Mungu alikuwa amefanya jambo ambalo lilionekana kuwa haliwezekani.

Matendo 12:18-24

Herode Agripa I aliendelea kumpinga Mungu na kuwapinga waumini. Alijaribu kusimamisha kanisa kwa kuwafanya waumini kuteseka. Aliua watu ambao hawakuwa na makosa yoyote.

Hivi ndivyo ilivyokuwa kwa Yakobo mtume na kwa walinzi wa gereza la Petro. Na Herode hakumheshimu Mungu kama Mtawala wa kweli. Badala yake, aliwaruhusu watu kumsifu kana kwamba yeye ni mungu. Mungu alimzuia. Alikufa kifo cha maumivu.

Mungu pia alifanya mipango yake dhidi ya kushindwa kwa waumini. Habari njema zilipoenea, watu wengi zaidi walijiunga na kanisa.

Matendo 12:25-13:12

Kikundi cha viongozi kanisani huko Antiokia nchini Siria waliabudu Mungu kwa uaminifu. Wangefunga chakula ili kuomba.

Kufunga kuliwasaidia kusikiliza Roho Mtakatifu na kuwa tayari kutii. Viongozi wote waliweka mikono yao juu ya Barnaba na Sauli kama njia ya kuwabariki. Hii iliwaandaa kwa kazi ambayo Roho aliwapa kufanya.

Sauli na Barnaba walianza safari ya kushiriki kwa kueneza habari njema kuhusu Yesu. Jina Sauli, lilikuwa jina la mtume katika lugha ya Kiebrania. Jina lake katika lugha ya Kigiriki lilikuwa Paulo. Kuanzia wakati huo Luka alimwita Paulo.

Safari yake pamoja na Barnaba ilikuwa ya kwanza kati ya safari za Paulo. Walianzia Antiokia huko Siria na Yohana Marko alienda pamoja nao.

Walipokuwa wakisafiri na kuhubiri neno la Mungu, Paulo na Barnaba walikutana na mchawi. Alijaribu kuwazuia wasisambaze ujumbe kuhusu Yesu. Paulo alitambua kwamba mchawi huyo

alimtumikia shetani. Roho Mtakatifu alimpa Paulo nguvu za kumzuia mchawi. Nguvu za Roho Mtakatifu ni zenye nguvu zaidi kuliko nguvu za viumbe wa kiroho waovu.

Matendo 13:13-41

Paulo, Barnaba na wenzao walihubiri ujumbe kuhusu Yesu katika maeneo mapya. Walisafiri kaskazini kutoka kisiwa cha Kupro hadi eneo la kusini la Asia Ndogo.

Walikwenda kwenye sinagogi katika mji wa Antiochia huko Pisidia. Baada ya Maandiko kusomwa, Paulo alialikwa kuzungumza kama Rabi. Alianza ujumbe wake kwa kusimulia historia ya Israeli. Watu wa Israeli walikuwa wakimsubiri mwokozi.

Paulo aliwaonyesha kwamba huyu Mwokozi alikuwa Yesu Masiha. Yesu ni Mwokozi wa kila mtu anayeamini kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu. Sheria ya Mose haiwezi kuwazuia watu kutenda dhambi. Lakini Yesu anawasamehe watu na kuwaweka huru kutoka kwa nguvu ya dhambi na kifo.

Paulo alieleza wazi jinsi alivyokuja kujua kwamba hii ilikuwa kweli. Alijua kwa sababu mwili wa Yesu haukuoza baada ya kufa kwake. Yesu yuko hai na wafuasi wake wengi walikuwa wamemwona. Paulo aliwasihii Wayahudi katika sinagogi kuamini ukweli huu wa ajabu.

Matendo 13:42-52

Watu wengi huko Antiokia katika Pisidia walianza kumfuata Yesu baada ya kusikia mahubiri ya Paulo. Wayahudi ambao hawakukubaliana na mafundisho ya Paulo walikasirika na kuwa na wivu. Hawakuamini kwamba Yesu anatoa uzima ambao kifo hakiwezi kuharibu. Hawakuamini kwamba wao pia wangeweza kuwa na uzima wa milele kwa kupitia Yesu.

Kwa hiyo Paulo alieleza kwamba angewaambia Mataifa habari njema. Alitumia maneno kutoka kitabu cha Isaya kuzungumzia hili. Mungu daima alitaka nuru yake na wokovu wake kuenea kwa watu wote.

Wafuasi wa Yesu wa Kiyahudi walikuwa wakieneza nuru na wokovu wa Mungu. Walifanya hivi waliposhiriki ujumbe wa Yesu na watu wa Mataifa. Viongozi wa kidini wa Kiyahudi walisababisha matatizo mengi kiasi kwamba Paulo na Barnaba walilazimika kuondoka. Lakini Roho Mtakatifu

alikuwa pamoja na wale wa Antiokia ambao walikuwa wameanza kumfuata Yesu.

Matendo 14:1-7

Yesu alikuwa amezungumza kuhusu jinsi watu wangekosa kuelewana kwa nguvu sana kumhusu (Mathayo 10:34-36). Hilo lilitokea katika mji wa Ikonio baada ya Paulo na Barnaba kuhubiri.

Watu wengine waliamini ujumbe wao na wengine hawakuamini. Watu waligeukana kwa sababu ya kile walichoamini kuhusu neema ya Mungu.

Paulo na Barnaba walikuwa hatarini kwa hiyo waliendelea kusafiri.

Matendo 14:8-18

Umati uliozunguka Paulo ulishtuka alipomponya mtu huko Lustra. Walikuwa ni watu wa Mataifa waliokuwa wakiabudu miungu ya uongo.

Walijaribu kuwaabudu Paulo na Barnaba kama miungu kwa sababu ya muujiza huo. Mitume walikasirika sana na hawakuruhusu watu kuwaabudu.

Paulo mara nyingi alizungumza kuhusu Yesu kama Mwokozi ambaye Mungu alikuwa ameahidi kumtuma kwa watu wake. Alifanya hivi alipohubiri kwa Wayahudi. Wagiriki huko Lustra hawakujua kuhusu historia ya Kiyahudi au Maandiko ya Kiyahudi. Kwa hiyo Paulo aliwahubiria kwa njia nyingine.

Alizungumza kuhusu Mungu kama Muumba na Bwana wa viumbe vyote. Paulo aliwasihi watu wa Lustra kumwabudu Mungu wa kweli na aliye hai.

Matendo 14:19-28

Wayahudi fulani kutoka miji ambayo Paulo alikuwa ametembelea hivi karibuni walikuja Lustra kumshambulia. Walichukia habari njema. Kwa kuwa Paulo hakuacha kuitangaza, walijaribu kumuua. Lakini Paulo hakufa.

Yeye na Barnaba walisafiri hadi Derbe. Kisha walirudi kwenye miji ambako walikuwa wametendewa vibaya. Hawakuwa na hofu ya wale waliowapinga na kuwashambulia. Walikuwa waaminifu kukamilisha kazi ambayo Roho Mtakatifu aliwapa kufanya.

Waliwafundisha waumini wapya pia kubaki waaminifu hata walipokumbana na nyakati ngumu. Paulo alichagua wazee wa kanisa kusaidea jumuiya

mpya za waumini. Wangeisaidia makanisa kuwa imara na kuendelea kumtumaini Yesu.

Paulo na Barnaba kisha walirudi Antiokia huko Siria. Hapo ndipo Mungu alikuwa amewateua waende kwa Mataifa. Waliambia kanisa huko kuhusu yote ambayo Mungu alikuwa akifanya miongoni mwa Mataifa. Huo ulikuwa mwisho wa safari yao ya kwanza ya kueneza ujumbe kuhusu Yesu.

Matendo 15:1-35

Wafuasi wa Yesu hawakukubaliana kuhusu jambo muhimu. Wayahudi fulani walifundisha kwamba Yesu hakuwaokoa Mataifa isipokuwa watii Sheria ya Mose. Hii ilimaanisha kwamba wanaume wa Mataifa walipaswa kutahiriwa ili kuwa waumini.

Jumuiya ya waumini wa Kiyahudi ilipambana na swala hili. Walikutana pamoja na kuruhusu kila mtu kusema walichofikiria. Walisikiliza kile mashahidi walisema kuhusu kazi ya Mungu miongoni mwa Mataifa. Walijifunza Maandiko.

Petro, Paulo na Yakobo walisema kwamba waumini wa Mataifa hawakuhitaji kufuata sheria zote za Kiyahudi. Walihitaji tu kutii sehemu za Sheria ya Mose zilizokuwa kwa ajili ya wageni. Maagizo hayo yako katika Mambo ya Walawi sura ya 17 na 18. Hili halikuwa jambo gumu kwa Mataifa kufanya. Ingewasadia kuishi kwa amani kama dada na kaka na Wayahudi katika familia ya Mungu.

Viongozi wa kanisa huko Yerusalemu walituma uamuzi wao kurudi kwa kanisa huko Antiokia. Pia waliambia makanisa katika maeneo mengine. Uamuzi huu ulileta furaha na matumaini kwa waumini wa Mataifa.

Matendo 15:36-41

Paulo na Barnaba walikuwa wameleta amani kati ya waumini wa Mataifa na Wayahudi. Kisha wakakosana kuhusu kumchukua Yohana Marko katika safari yao inayofuata ya kueneza neno la Mungu.

Tofauti kati ya Paulo na Barnaba haikuwa kama tofauti kuhusu tohara. Uamuzi kuhusu tohara ulikuwa muhimu kwa jinsi waumini wote wa Mataifa walivyomfuata Yesu. Roho Mtakatifu aliwasaidia viongozi wa kanisa kukubaliana kuhusu nini cha kufanya.

Uamuzi kuhusu Marko ulikuwa tu kati ya Paulo na Barnaba. Walibishana kisha wakatengana. Lakini Roho Mtakatifu aliendelea kufanya kazi kupitia

wanaume wote wawili kusambaza ujumbe kuhusu Yesu.

Barua za Paulo zilionyesha kwamba Paulo, Marko na Barnaba baadaye walikuwa marafiki tena. Waliendelea kufanya kazi pamoja ili kuimarisha kanisa la Mungu.

Matendo 16:1-10

Safari ya pili ya Paulo ya kushiriki habari njema kuhusu Yesu ilianza huko Antiokia nchini Siria.

Paul na Sila walisafiri kote Galatia na Frigia.

Walihimiza makanisa na kuwasaidia kukua imara.

Waliripoti kile ambacho viongozi huko Yerusalemu walikuwa wameamua kuhusu waumini wa Mataifa.

Hali ya Timotheo ilikuwa tofauti kwa sababu Timotheo hakuwa Myunani.

Alikuwa Myahudi ambaye hakuwa amefanyiwa tohara.

Hii ingekuwa tatizo katika masinagogi na makundi ya Kiyahudi aliyotembelea na Paulo.

Wayahudi wangemkubali Timotheo na kumsikiliza tu ikiwa angekuwa ameketwa.

Kwa hivyo alitahiriwa ili kuhubiri kwa Wayahudi kuhusu Yesu.

Roho Mtakatifu aliwaongoza Paulo na wenzake na kuwazuia kwenda maeneo fulani.

Mungu alimtumia Paulo ujumbe wazi katika maono.

Paulo alipaswa kwenda na kushiriki habari njema katika mahali mpya kabisa.

Luka alijiunga na Paulo kwenye safari kwenda Makedonia.

Matendo 16:11-24

Paulo na wenzake walifika Filipi. Kila mahali Paulo alipokwenda, kwanza alishiriki neno la Mungu na Wayahudi.

Kule Filipi, hili lilitokea mahali pa sala badala ya katika sinagogi. Mwanamke aitwaye Lidia na familia yake waliamini ujumbe wa Paulo kuhusu Yesu. Lidia aliwakaribisha Paulo na wenzake nyumbani kwake.

Mwanamke mwingine alikutana na Paulo na wenzake wakiwa njiani kwenda kuomba. Alikuwa akidhibitiwa na kiumbe wa kiroho mbaya. Roho mbaya alimwambia yatakayotokea siku zijazo.

Mwanamke huyu alikuwa mtumwa. Alikuwa akidhibitiwa na wanaume waliotumia maarifa yake ya siku zijazo kupata pesa.

Paulo aliamuru pepo mchafu kutoka kwa mwanamke huyo. Hilo liliwakasirisha wamiliki wake. Walileta mashtaka ya uongo dhidi ya Paulo na Sila kwa kufundisha kinyume na sheria za Kirumi. Paulo na Sila waliadhibiwa na kuwekwa gerezani ingawa hawakuwa na hatia.

Matendo 16:25-40

Yesu alikuwa ameonya wafuasi wake kwamba wangekutana na matatizo. Lakini wangeweza kuwa na amani yake hata wanapokabiliana na matatizo (Yohana 16:33).

Paulo na Sila walikabiliwa na matatizo makubwa na walikuwa gerezani baada ya kupigwa vibaya. Hata hivyo, waliomba na kuimba sifa kwa Mungu. Mungu alijibu kwa kufanya kitu kilichoonekana kuwa hakiwezekani. Alituma tetemeko la ardhi na kuwaweka huru wafungwa wote.

Mlinzi alitaka kujiua kwa sababu alidhani wote walikuwa wamekimbia. Lakini Paulo alimzuia. Kisha mlinzi na familia yake waliamini ujumbe kuhusu Yesu. Waliwekwa huru kutoka dhambini mwao. Mlinzi aliwatendea Paulo na Sila kama wageni wa heshima badala ya wafungwa.

Baada ya hapo majaji wa Filipi wakawaacha huru Paulo na Sila. Paulo alieleza kwamba yeye na Sila walikuwa raia wa Kirumi. Majaji walisema walikuwa na samahani kwa kuwaadhibu raia wa Kirumi bila kuwapa kesi. Shida za Paulo na Sila huko Filipi zilikuwa zimekwisha. Walikutana tena na Lidia na waumini kabla ya kuendelea na safari yao.

Matendo 17:1-15

Kwenye sinagogi huko Thesalonike, Paulo alizungumza na Wayahudi na Wagiriki waliomwabudu Mungu. Alitumia Maandiko ya Kiyahudi kuonyesha kwamba Yesu ndiye Masihi. Baadhi ya Wayahudi na Wagiriki wengi waliamini kile alichosema Paulo. Baadhi ya wale waliomwamini walikuwa wanawake wenye mamlaka huko Thesalonike.

Wayahudi wengine walimpinga Paulo. Walimshutumu yeye na marafiki zake kwa kutotii Kaisari. Walisema hivi kwa sababu Paulo alifundisha kwamba Yesu ni Mfalme muhimu zaidi kuliko Kaisari. Paulo na Sila walitoroka na kwenda Berea. Wayahudi wa Berea walijua Maandiko

vizuri sana. Walisikiliza kwa makini kile Paulo alifundisha. Walielewa kwamba kile alichosema kilikubaliana na Maandiko.

Lakini Wayahudi kutoka Thesalonike walikwenda Berroya kumtafuta Paulo. Walitaka kumzuia asiendelee kufundisha kuhusu Yesu katika miji mingine. Paulo alitenganishwa na washirika wake Sila na Timotheo alipotorokea Athene.

Matendo 17:16-34

Paulo alielezea hadithi ya Yesu kwa njia tofauti kwa watu tofauti. Aliielezea kwa njia moja kwa Wayahudi wasioamini na kwa njia nyingine kwa Wagiriki wasioamini.

Wanafalsafa wa Kistoiki na Kiepiorea huko Athene hawakujua historia ya Kiyahudi au Maandiko ya Kiyahudi. Kwa hivyo Paulo alitumia maneno kutoka kwa wanafalsafa na washairi wa Kigiriki pamoja nao.

Alitaja pia madhabahu ambapo mungu asiyejulikana aliabudiwa huko Athene. Alisema kwamba mungu wao asiyejulikana alikuwa kweli Mungu aliyeumba dunia. Yeye ndiye Mungu wa kweli na anataka kila mtu amtafute na kumpata.

Paulo alihubiri kwamba Mungu huyu alimfufua Yesu kutoka kwa wafu. Alieleza kwamba Yesu atahukumua ulimwengu wote kwa haki. Paulo aliwasihi Wagiriki kuacha kuabudu sanamu na miungu ya uongo. Baadhi ya watu waliomsikia Paulo waliamini kile alichofundisha kuhusu Yesu.

Matendo 18:1-17

Kule Korintho, Paulo alifanya marafiki wawili wapya waliitwa Akila na Prisila. Watatu hao walifanya kazi na kutumikia pamoja.

Sila na Timotheo walijiunga tena na Paulo huko Korintho. Kiongozi wa sinagogi aliamini ujumbe wa Paulo kuhusu Yesu. Lakini Wayahudi wengine huko Korintho hawakuamini. Hivyo Paulo alitangaza kwamba angehubiri kwa Mataifa badala yake.

Kwenye miji mingine Wayahudi waliompinga Paulo walimfukuza. Hilo halikutokea Korintho. Yesu alimtokea Paulo katika maono. Ujumbe wa maono ulikuwa kwa Paulo kubaki na kuendelea kufanya kazi Korintho.

Galio alikuwa gavana wa Kirumi wa eneo hilo. Hakujali kile ambacho Paulo au Wayahudi waliamini au jinsi walivyotendeanza. Lakini Galio alisema kwamba mambo ambayo Paulo alifundisha

hayakwenda kinyume na sheria za Kirumi. Kwa hivyo alimruhusu Paulo kuendelea kuhubiri na kufundisha.

Matendo 18:18-28

Baada ya kufanya kazi kwa muda mrefu huko Korintho, Paulo alikwenda Efeso na Prisila na Akila.

Wayahudi huko Efeso hawakutaka Paulo aondoke. Aliahidi kurudi ikiwa Mungu angeruhusu. Kisha Paulo alirudi Antiokia huko Siria. Huo ulikuwa mwisho wa safari yake ya pili ya kueneza ujumbe kuhusu Yesu.

Baada ya muda fulani, Paulo alianza safari yake ya tatu. Alirudi kwenye maeneo aliyotembelea awali na kusaidia waumini katika makanisa huko. Wakati Paulo aliendelea kusafiri, Prisila na Akila walibaki Efeso kusaidia kanisa.

Kisha mwalimu mwingine aliyeitwa Apolo alifika Efeso. Alieneza ujumbe wa Yesu lakini hakuuelewa kikamilifu Njia ya Yesu. Prisila na Akila walimfundisha. Apolo alifanyika kuwa mwalimu mwenye msaada zaidi.

Paulo alifanya kazi muhimu kwa kuanzisha makanisa mengi na kuwasaidia kukua. Lakini hakufanya kazi yote peke yake. Roho wa Mungu hufanya kazi kupitia kila mtu aliye tayari kueneza habari njema kuhusu Yesu.

Matendo 19:1-22

Mafundisho ya Yohana Mbatizaji yalikuwa yameenea kwa jamii za Kiyahudi nje ya Israeli. Karibu na Efeso, Paulo alikutana na kundi la wanafunzi wa Yohana. Paulo aliwaambia hadithi kamili kuhusu Yesu. Waliamini katika Yesu na wakapokea Roho Mtakatifu.

Paulo pia alieleza hadithi kamili kuhusu Yesu na ufalme wake katika sinagogi huko Efeso. Baadhi ya Wayahudi waliamini. Wengine walieneza uongo kuhusu Njia ya Yesu. Mungu alifanya kazi kupitia Paulo kuponya watu na kuwaweka huru kutoka kwa viumbe waovu wa kiroho. Miujiza hii ilikuwa tofauti sana na uchawi. Baadhi ya watu walijaribu kutumia jina la Yesu kama chombo cha kufanya uchawi. Haikufanikiwa na walijeruhiwa.

Waumini huko Efeso waliacha kutumia uchawi ingawa ilimaanisha kupoteza pesa. Walifanya hivi kwa sababu walimheshimu Yesu kama Bwana. Walielewa kwamba ili kumfuata Yesu kikamilifu walipaswa kusema hapana kwa uchawi. Paulo alikaa Efeso kwa miaka miwili akifundisha

waumini wa Kiyahudi na Kigiriki. Kisha alikuwa karibu tayari kuondoka. Kulikuwa na maeneo mengi aliyotaka kutembelea ikiwa ni pamoja na Roma.

Matendo 19:23-41

Njia ya Yesu inaleta mabadiliko katika jinsi watu wanavyotumia pesa zao. Hii inaweza kusababisha matatizo kwa waumini.

Kule Efeso, waumini waliacha kununua vitabu vya uchawi na wakachoma vile walivyokuwa navyo. Hawakutumia tena pesa kwa sanamu za miungu ya uongo. Wafanyakazi waliotengeneza sanamu walihofia kwamba hawataweza kuziua.

Mfanyakazi aliyeitwa Demetrio aliongoza umati wa watu waliokuwa na hasira kuhusu hili. Walitaka watu katika eneo lao waabudu tu mungu wa kike Artemis. Kwa njia hiyo wangeweza kuendelea kupata pesa kwa kuuza sanamu zake.

Marafiki wa Paulo walimzuia asiingie kwenye umati hatari. Alilazimika kusubiri hadi matatizo yatulie kabla ya kuondoka Efeso.

Matendo 20:1-12

Paulo aliwaheshimu sana waumini, jamii zao na makanisa aliyosaidia kuanzisha. Alitaka kuona jinsi walivyokuwa wanaendelea.

Katika safari yake ya tatu, Paulo alirudi kwenye maeneo mengi aliyokuwa amekwenda awali. Paulo alikuwa akifundisha kundi la waumini huko Troa. Inadhaniwa kuwa muumini Eutiko pia alikuwa mtumwa. Alianguka kutoka dirishani na kufa. Paulo alimrudisha katika uhai kupitia nguvu za Yesu. Hii iliwaletea waumini faraja kubwa.

Watumwa walikuwa wanachama wapendwa sana wa familia ya Mungu.

Matendo 20:13-38

Paulo aliwashawishi wazee wa kanisa la Efeso na kuwapa maelekezo ya mwisho. Alijua kuwa hatawaona tena. Kila mtu alikuwa na huzuni kubwa.

Paulo alikuwa ametumia muda mrefu kufundisha na kuongoza kanisa huko Efeso. Walimu wengine wanguka na kufundisha mambo ambayo yalipingana na ukweli kuhusu Yesu. Hili lilimpa Paulo wasiwasi. Aliwafafanua walimu hawa kama mbwa mwitu.

Wazee wa kanisa huko Efeso walipaswa kuwa kama wachungaji. Walipaswa kuwalinda waumini kama mchungaji anavyolinda kondoo dhidi ya mbwa mwitu. Walipaswa kufanya hivi kwa kubaki waaminifu kwa ukweli kuhusu Yesu.

Paulo alimwamini Mungu kulinda kanisa. Roho Mtakatifu alimwonya Paulo kwamba angekumbana na hatari kila mahali aliposafiri. Kisha Roho alimwongoza kurudi Yerusalemu. Paulo hakujali kuhusu kutendewa vibaya. Alijali tu kuhusu kumtii Yesu Bwana wake.

Matendo 21:1-16

Paulo na waumini katika miji mingi tofauti walijali sana kila mmoja. Waumini walimkaribisha Paulo katika nyumba zao alipokuwa akisafiri kurudi Yerusalemu. Kuaga kulikuwa na uchungu. Hawakujua kama wangeonana tena.

Waumini wa Tiro na Kaisaria walimwonya Paulo kuhusu hatari iliyokuwa inamngojea. Walimsihi asiendele na safari yake. Lakini Paulo alikuwa tayari kukabiliana na matatizo na mateso kwa ajili ya Yesu. Huo ulikuwa mwisho wa safari yake ya tatu.

Matendo 21:17-26

Ripoti za Paulo kuhusu waumini wa Mataifa ziliwafanya viongozi wa kanisa huko Yerusalemu kufurahi sana.

Kanisa la Yerusalemu lilikuwa linakabiliwa na swali gumu. Je, Wayahudi waliomwamini Yesu kuwa Masihi wanapaswa kuendelea kutii Sheria ya Mose? Katika Yerusalemu, maelfu ya Wayahudi waliomfuata Yesu pia bado walitii Sheria ya Mose. Wengi wa waumini hawa Wayahudi walidhani kwamba Paulo alikuwa kinyume na hilo. Walidhani kwamba Paulo alifundisha Wayahudi katika maeneo mengine kuacha kutii sheria za Kiyahudi. Hiyo haikuwa kile Paulo alichofundisha.

Paulo alifundisha kwamba imani katika Yesu ndiyo inayowafanya watu kuwa sehemu ya familia ya Mungu. Paulo hakupinga Sheria ya Mose. Wazee walimwomba Paulo aonyeshe hili hadharani. Walitumaini kwamba kufanya hivyo kungewasaidia waumini Wayahudi huko Yerusalemu kumkubali Paulo.

Matendo 21:27-40

Paulo tayari alikuwa ameonywa kwamba Wayahudi huko Yerusalemu wangemkamata.

Wayahudi fulani kutoka Asia Ndogo ambako Paulo alikuwa akifanya kazi walimwona hekaluni. Wayahudi hawa hawakuwa waumini. Walimzushia Paulo uongo. Walimshutumu kwa kusema na kufanya mambo kinyume na sheria za Kiyahudi na hekalu.

Umati mkubwa ulikusanyika na kusababisha shida katika mji. Kamanda wa Kirumi alikuja na askari wake. Alitaka kusitisha shida na kurejesha utulivu tena. Kamanda hakuweza kuelewa kilichotokea. Alifikiri Paulo alikuwa mjasi wa Misri.

Kwa Paulo, mkanganyiko ulikuwa fursa. Yesu alimwambia Paulo katika maono aendele kuzungumza na asinyamaze. Hivyo ndivyo Paulo alivyofanya.

Matendo 22:1-30

Umati ulitulia tu wakati Paulo alipoanza kuzungumza nao kwa lugha ya Kiaramu (Aram). Lugha hii ilikuwa ya kawaida miongoni mwa Wayahudi lakini si miongoni mwa askari wa Kirumi.

Paulo alizungumza kuhusu jinsi alivyokuwa amejitokea wakfu kila wakati kusoma na kutii sheria za Kiyahudi. Alikuwa kama umati uliokuwa ukijaribu kumdhuru. Alijaribu sana kuwadhuru waumini. Lakini baada ya Masihi kumtokea, Paulo alianza kumwomba Yesu. Dhambi zake zilisamehewa na alibatizwa.

Baadaye Yesu alimwonya kwamba Wayahudi huko Yerusalemu hawatakubali ujumbe wake. Kwa hivyo Yesu alimtuma Paulo kuwaambia mataifa mengine kuhusu Masihi wa Kiyahudi. Umati ulikasirika sana Paulo aliposema hivi. Walianza kupiga kelele tena. Walidhani kwamba Paulo alikuwa hatari. Waliamini kwamba alitaka kuharibu njia yao ya maisha ya Kiyahudi.

Ilikuwa kinyume cha sheria kumdhuru raia wa Kirumi bila kesi. Kamanda wa Kirumi alipojua kwamba Paulo alikuwa raia, alihofia. Walikuwa wamemfunga Paulo kwa minyororo na karibu kumpiga mijeledi. Afisa mkuu alishangaa kwamba Paulo alikuwa raia wa Kirumi. Alitaka kuelewa tatizo kati ya Wayahudi na Paulo.

Matendo 23:1-35

Paulo aliamini kwamba Mungu alimfufua Yesu kutoka kwa wafu. Pia aliamini kwamba Mungu atawafufua watu wote kutoka kwa wafu.

Wasadukayo na Mafarisayo katika barasa la Sanhedrini walikubaliana kuhusu watu kufufuliwa kutoka kwa wafu. Walipingana sana kuhusu hilo hadi afisa mkuu akasimamisha mkutano.

Paulo alikuwa amesema yuko tayari kufa Yerusalemu. Baadhi ya Wayahudi walipanga kumuua. Lakini haikuwa wakati wa Paulo kufa bado. Mungu alimtumia mpwa wa Paulo na jeshi la Kirumi kumwokoa.

Safari ya kuondoka hatarini ilimpeleka Paulo kutoka Yerusalemu hadi Kaisaria. Aliwekwa gereza hadi atakapofikishwa mahakamani. Paulo alijua kwamba anapaswa kuendelea kusema ukweli kuhusu Yesu kwa ujasiri. Katika maono Yesu alikuwa amemwambia Paulo kwamba angefanya hivyo huko Roma.

Matendo 24:1-27

Paulo alipinga mashtaka yaliyotolewa na viongozi wa kidini wa Kiyahudi. Paulo alikuwa Myahudi mwaminifu ambaye aliamini Maandiko ya Kiyahudi. Lakini Paulo na viongozi wa Kiyahudi walitofautiana kuhusu njia za maisha za Kiyahudi.

Paulo alifuata Njia ya Yesu na viongozi wa kidini hawakufuata. Hili halikuwa suala ambalo serikali ya Kirumi ilihitaji kuhukumu. Paulo pia alimpinga gavana wa Kirumi, Feliksi, na ujumbe kuhusu Yesu. Alieleza jinsi wafuasi wa Yesu wanavyopaswa kuishi. Alizungumza kuhusu hukumu inayokuja.

Feliksi alimtendea Paulo mema lakini hakumwachilia huru. Kuwa mwadilifu kwa Paulo haikuwa muhimu kwa Feliksi. Alitaka pesa na alitaka kufanya upendeleo kwa viongozi wa Wayahudi.

Matendo 25:1-27

Festo alikua gavana mpya baada ya Feliksi. Mambo hayakubadilika kwa Paulo.

Festo alitaka eneo alilolitawala libaki na amani na lisipate matatizo yoyote. Kwa hivyo alitumia kesi ya Paulo kuwafanyia viongozi wa Kiyahudi upendeleo. Hakukuwa na msingi wa mashtaka dhidi ya Paulo. Paulo hakuwa amesababisha matatizo huko Yerusalemu au kuvunja sheria zozote za Kiyahudi au Kirumi. Lakini Festo hakumwachilia huru.

Makuhani wakuu na viongozi wengine wa Kiyahudi walipanga kumuua Paulo. Festo hakuwa na nia ya kuhakikisha kwamba Paulo alipata haki. Kwa hiyo Paulo aliomba Kaisari awe hakimu wa kesi yake.

Festo alikubali kumtuma Paulo kwa Kaisari huko Roma.

Lakini kwanza, Festo alimwambia Mfalme Agripa kuhusu kesi ya Paulo. Huyu alikuwa Herode Agripa II.

Matendo 26:1-32

Paulo alipewa fursa ya kushiriki ukweli kuhusu Yesu na Agripa. Alizungumza kwa uwazi kwa kuwa Agripa alielewa njia za Kiyahudi.

Paulo alieleza kwamba alikuwa amejaribu sana kumtii Mungu wa Israeli na sheria zake. Alikuwa ametumia nguvu zake zote kushambulia na kuwaadhibu wafuasi wa Yesu. Lakini kisha Yesu alimtokea Paulo. Yesu alikuwa hai tena baada ya kuuawa. Hii ndiyo hadithi ambayo Paulo alimwambia Agripa.

Kukutana na Yesu kulimbailisha Paulo kabisa. Baada ya hapo, alitoa nguvu zake zote kuzungumza kuhusu tumaini la Israeli. Kwa miaka mingi Israeli ilikuwa ikisubiri na kutumaini kwamba Mungu atamtuma Masihi. Yesu ndiye Masihi. Yeye husamehe dhambi. Yeye huwageuza watu kutoka kwa nguvu za shetani na kuwarudisha kwa Mungu. Yeyote anayemwamini Yesu atakuwa sehemu ya watu wa Mungu. Jinsi watu wanavyoishi baada ya kumwamini Yesu inaonyesha kwamba wameacha dhambi.

Kila kitu ambacho Paulo alifundisha kilikubaliana na yale ambayo Maandiko ya Kiyahudi yalifundisha. Masihi alikuwa wa kwanza kufufuka kutoka kwa wafu. Na katika siku zijazo watu wote watafufuka kutoka kwa wafu. Festo alifikiri Paulo alikuwa mwendawazimu kwa kuzungumza hivyo. Paulo kwa utulivu alimshawishi Agripa kuamini kwamba Yesu ndiye Masihi. Agripa hakuamini mafundisho ya Paulo. Lakini hakufikiri Paulo alikuwa na hatia ya uhalifu wowote. Angeweza kumwachilia Paulo huru. Lakini Mungu alikuwa na mipango mingine kwa Paulo kushiriki ujumbe kuhusu Yesu huko Roma.

Matendo 27:1-44

Hii ilikuwa mwanzo wa safari ya nne ya Paulo. Ilikuwa tofauti na safari zake tatu za kwanza. Wakati huu alienda mahali ambapo askari wa Kirumi walimpeleka. Hata hivyo bado alishiriki habari njema kuhusu Yesu kila alipoenda.

Safari ya kwenda Roma kupitia baharini ilianza na upepo mkali ukipiga meli. Paulo alionya kamanda wa meli kuhusu hatari. Kulikuwa na dhoruba kali

na mabaharia hawakuweza kudhibiti meli. Katika maono, malaika alimwambia Paulo kwamba angezungumza na Kaisari huko Roma.

Paul alieleza wazi kwa kila mtu kwamba Mungu ana nguvu zaidi kuliko dhoruba. Mungu angewaokoa wote wasife baharini. Lakini walihitaji kukaa pamoja ili kuokolewa. Mabaharia hawakupaswa kujaribu kutoroka. Wafungwa hawakupaswa kuuawa. Wote walihitaji kula ili wawe na nguvu za kustahimili dhoruba. Kila mtu alifika salama kwenye ufuo uliokuwa karibu.

Hata wakati Paulo alikabiliwa na hatari, hakuwa na wasiwasi kuhusu maisha yake mwenyewe. Alimwamini Mungu na kuendelea kufanya kazi ya Mungu.

Matendo 28:1-16

Watu kwenye kisiwa walikuwa rafiki sana lakini nyoka mwenye sumu alimshambulia Paulo. Kwa Wayahudi, nyoka walikuwa ishara ya uovu. Lakini nyoka hakumdhuru Paulo.

Paulo alikuwa akieneza ujumbe wa uzima kupitia Yesu. Uovu haukuweza kuzuia uzima wa Yesu au kumzuia Paulo kufanya kazi ya Mungu. Badala yake, Paulo aliwaponya watu wengi kwenye kisiwa hicho.

Paulo alikuwa bado mfungwa lakini watu wangeweza kumtembelea. Aliruhusiwa kufundisha kuhusu Yesu

Matendo 28:17-31

Popote Paulo aliposafiri, jambo la kwanza alilofanya lilikuwa ni kukutana na watu wa Kiyahudi. Alifanya hivyo pia huko Roma. Lakini baada ya muda, Wayahudi hawakutaka tena kusikiliza mahubiri yake.

Yesu alikuwa amempa Paulo kazi maalum ya kushiriki neno la Mungu na watu wote. Kwa hiyo Paulo alitangaza ufalme wa Mungu kwa kila mtu aliyekuja nyumbani kwake.

Roma ilikuwa mji mkuu wa ufalme wenye nguvu zaidi wa wakati huo. Hata hivyo, Paulo alihubiri bila uoga kuhusu ufalme tofauti. Alizungumza kwa ujasiri kuhusu ufalme wa Mungu.